

Consideracions del plenari del CEME davant l'Avantprojecte de Llei d'educació de les Illes Balears

El present document neix de la necessitat del plenari del CEME de poder deixar constància davant la institució educativa balear, així com també dels grups parlamentaris que conformen l'arc polític de la comunitat autònoma, del parer que ens desperta l'Avantprojecte de Llei d'Educació de les Illes Balears. Aquest document ve a complementar (ja sigui per ampliar consideracions o dissentir d'unes altres) l'informe 6/2020 emès pel CEIB.

El CEME va dur a terme una jornada interna, el febrer de 2020, per tal d'elevat propostes i reflexions a la Conselleria d'Educació per a l'elaboració del text de la Llei educativa. Aquestes propostes o consideracions no van ser tingudes en compte per part del legislador. En el termini d'esmenes a l'Avantprojecte de la Llei, encetat pel CEIB, el CEME no va elevar esmenes a l'esborrany. I tanmateix, de poc hagués servit, ja que, per un defecte de forma en la tramitació del nomenament dels representants del CEME (presidenta i vicepresident) dins aquest òrgan autonòmic, hores d'ara ens trobem que aquestes persones encara no tenen veu ni vot dins el CEIB perquè no han estat degudament nomenades. Així doncs, el CEME, a través dels seus representants, no ha pogut exercir dins el CEIB ni el vot ni la opinió directa sobre l'Avantprojecte de Llei educativa Balear. I aquesta és la motivació que mou aquest plenari a emetre aquest document i a demanar que sigui tingut en consideració

La veritat és que aquells que porten anys en processos d'implicació i participació ciutadana contempen amb una certa desconfiança aquestes oportunitats de proposar. Les administracions han convertit una part d'aquesta participació en un tràmit formal més, quasi burocràtic. Moltes vegades no hi ha una lectura sincera ni receptiva de les aportacions, i la cosa sol acabar com ha començat: normes que tenen més a veure amb conjuntures polítiques i continguts més plegats a formalismes burocràtics que veritables intencions de transformar la realitat que necessita de canvis.

I en aquest cas l'exemple és clar. Tot i que en el preàmbul diu inspirar-se en les aportacions de la plataforma Illes per un Pacte, els protagonistes d'aquella feina àrdua de participació no estan gaire satisfets de la utilitat de tota aquella participació.

El Pacte per l'educació emanat de la comunitat educativa de Menorca per mitjà de la plataforma Menorca Edu21 va ser una proposta exemplar, que el 2014 es va avançar a tot. Va aconseguir una participació entorn d'aquest tema com mai (però mai) ha aconseguit cap procés participatiu. A més a més, es va arribar a una proposta de pacte que representava una part molt significativa de la societat educativa i educadora de

Menorca. Costarà que es repeteixi un exemple així. Però dubtam que l'administració, un cop més, ho hagi valorat sincerament.

També altres ens, com ara els sindicats presents a les meses sectorials i representants legals del professorat, van formular les seves aportacions, a voltes amb coincidències amb el document abans citat i a voltes dissentint del mateix, però la gran majoria d'aquelles aportacions tampoc han estat tingudes en compte en el cos de la llei.

La història acabarà demostrant si les propostes essencials de totes aquestes aportacions eren més avançades o no que el que proposa aquest projecte. La participació de la comunitat educativa a través de diferents ens tenia el valor de la transversalitat de representar tots els sectors, de néixer de baix cap a dalt, com totes les grans propostes.

1. Cap dels deu títols de l'avantprojecte de llei tracta de l'educació no formal específicament. L'educació en el segle XXI no és només l'educació formal, a l'inrevés, l'educació en conductes i continguts procedent dels entorns socials, avui, resulta molt més determinant que l'acadèmica. L'educació no formal pot ser una ajuda immensa o pot ser un element deseducador també immens, i açò una llei d'educació ho hauria de tenir present.

Regular només una part de l'educació, deixant que la resta de l'educació interferencesqui de manera incontrolada, ocasiona massa vegades que allò que el sistema acadèmic produeix és malbarat o poc potenciat per l'entorn de l'educació. Moltes vegades aquest entorn és presoner d'objectius i de mitjans contradictoris amb l'educació formal.

Des de fa dècades s'han succeït diferents normes educatives sense aconseguir que cap avançàs prou en resultats dels indicadors substancials, d'aquí la successió de lleis. Hem mantingut alguns resultats i s'han aconseguit alguns progressos quant a l'abast de l'escolarització, però molt lluny de l'eficiència dels recursos invertits i del nivell de qualitat educativa que necessita el segle XXI. Les normes educatives anteriors també s'havien centrat exclusivament en el món acadèmic i van oblidar els determinants no escolars que condicionen estretament el que l'escola pot aconseguir.

Açò produeix dos efectes: 1r limita l'èxit escolar d'un alumnat cada cop més afectat per aquest entorn; i 2n produeix ciutadans que no tenen els instruments per aprofitar o canviar aquests entorns poc profitosos per a l'educació integral.

Títol Preliminar. L'objecte i els principis de la llei

2. En els principis generals, organitzatius i metodològics, manca una aposta clara per fer de la participació crítica, de la civilització il·lustrada i de la cultura dels ciutadans, el que avui es denomina la democratització de la cultura, l'eina de transformació i progrés real de la població. Els principis enumerats són els mateixos de dècades enrere, que no són

incorrectes, però que no han aconseguit uns resultats prou desitjables quant a superar part de la segregació cultural.

Títol I. L'estructura del sistema educatiu

3. La llei es queda curta en els ensenyaments en règim especial. Ara hi ha els idiomes, l'art i l'esport, però la societat del coneixement farà brotar altres àmbits en què succeirà el mateix que en aquests àmbits. Seria recomanable que la legislació fes previsió que se'n podran incloure d'altres reglamentàriament, sense haver de modificar la llei general.

4. Hauria d'incloure com a integrades les iniciatives educatives ben contrastades que, avaluades com a convenientes, puguin sorgir d'altres institucions. Les escoles de música municipals, les escoles i tallers d'art municipals i altres, amb convenis o altres acords amb les administracions, són exemples de com els ensenyaments en règim especial podrien ser una conseqüència normal de la diversitat i pluralitat creativa de la societat moderna.

Títol III. De la participació de la comunitat educativa

5. La llei amplia els ens i les fórmules de participació. La qual cosa és positiva. Però no té en compte que el resultat dels darrers anys ha estat millorable en molts dels aspectes que inclou.

La participació ha d'anar més enllà d'un reconeixement a una bondat suposada o d'una actitud. Calen instruments i eines que treguin profit d'aquesta participació.

- Els plans educatius d'entorn o projectes de ciutats educadores s'haurien de convertir en una obligació per a ajuntaments, consells insulars, i centres escolars específics que ho necessitin.
- Calen indicadors clars dels resultats en intervenció socioeducativa.
- Calen equips d'intervenció socioeducativa municipals que treballin en hores no d'oficina, complets en tipus de professionals i estables.
- Els ajuntaments i els consells han de normalitzar els equips d'assistència i d'intervenció en l'entorn educatiu per tal que la feina d'uns i d'altres tenguin el grau d'eficàcia que ha de tenir. Avui assistim a equips de tècnics municipals molt desiguals, provisionals i irregulars que poden fer poc en la feina de compensació social imprescindible, que intervinguin en el context en el qual les escoles poden tenir més eficiència.

La participació de l'alumnat i de les famílies, tot respectant com ho vulgui fer cada centre d'acord amb la seva autonomia, també ha de formar part del dia a dia dels centres. Les juntes de delegats de classes, de delegats de família i les assemblees han de ser instruments de participació que haurien de servir per tractar els problemes, per prendre decisions i per repartir responsabilitats i reforçar la implicació i la iniciativa dels ciutadans. Cada centre hauria d'estar obligat a crear la fórmula perquè fossin part habitual del

funcionament ordinari. Si l'escola no educa exemplarment en la participació, és una omisió rellevant.

6. Els deures dels diferents membres de la comunitat educativa haurien d'anar més enllà de les generalitzacions habituals i concretar-se d'acord amb els problemes detectats els darrers anys quant a incompliments que perjudiquen l'educació. No basta fixar els drets i deures específicament, sinó que cal preveure que hi haurà un sistema concret i pràctic que multarà o penalitzarà els incompliments. Avui el sistema és històricament impotent davant casos de professorat amb mancances o problemes, de personal no docent que no compleix, de famílies que erosionen les possibilitats dels seus fills i dels companys dels seus fills.

7. Encara que se suposa que són els derivats de la normativa en general, en aquest apartat, no sobraria concretar quins són també els deures de l'administració educativa, com a part de la comunitat educativa.

Títol IV. La funció pública docent.

8. Des de fa anys que tots els moviments de participació en educació coincideixen que una de les variables fonamentals per millorar l'educació és la formació i la selecció del professorat. L'estudi comparat amb altres països també posa en evidència que no tenim aquí el millor model per garantir que el personal docent sigui sempre el que l'educació necessita.

Notam a faltar en aquest títol una aposta valenta de la conselleria per abordar en la llei aspectes substancials quant a un canvi en:

- nota d'accés a la carrera
- formació inicial més dirigida a la docència
- perfils professionals i personals adients per a la docència
- expertesa en actituds i aptituds docents
- sistema de comprovació amb pràctiques exigents de la idoneïtat
- validació permanent en investigació i reciclatge.

Consideram que la llei d'educació ha d'anunciar una aposta substancial en el seu articulat per abordar un dels mitjans més clars de millora de l'educació: la formació del professorat.

TÍTOL V. Els centres educatius

Aquest títol inclou diferents apartats dedicats a l'autonomia de centres i és una de les parts de la llei més innovadores. Açò és coherent amb els arguments dels experts, que al llarg d'aquests anys han assenyalat l'autonomia de centres com un dels instruments substancials per millorar l'educació.

9. Es tracten diferents mètodes per millorar la intervenció educativa en els centres, però no es manifesta res que comprometi l'administració a garantir que els centres podran treballar amb ràtios adequades, ja que aquestes ràtios també són una altra de les eines de millora.

10. La llei aposta pels centres CEIPIESO per afavorir la coordinació entre etapes, però açò suposarà macrocentres amb els quals es farà que es perdin els bons resultats de centres més petits, més humans, i més fàcilment integrats en els seus entorns. Entenem que ha de ser cada entorn, municipi, illa, cada situació real de coordinació entre els centres existents, allò que s'ha de tenir en compte a l'hora de decidir quin tipus de centre afavorir.

11. Un dels òrgans que han estat més reivindicats per la comunitat educativa i que han atorgat als centres major democràcia interna són els Consells Escolars. Per això, aquesta figura hauria de ser més tinguda en compte en la gestió i en el dia a dia de la vida dels centres. En aquest sentit, els consells escolars de centre haurien de poder elevar propostes de correcció a la inspecció educativa quan existeixin problemes d'integració per part de qualsevol persona treballadora del centre i el seu encaix amb el projecte de centre i la seva aplicació (ja sigui professorat, personal no docent o membres d'un equip directiu i, en tots els casos, ja siguin persones novingudes al centre o no, funcionaris de carrera o funcionaris interins).

A més a més, i per donar resposta a la veu dels Consells Escolars de centre, considerem que l'òrgan responsable de la supervisió de personal, que és la inspecció educativa i la Conselleria d'educació, ha de ser reforçat i ha d'exercir realment la funció i atribucions que li corresponen, amb tota la garantia d'igualtat de tracte, objectivitat y rigorositat en l'aplicació de les mesures correctives pertinents que l'ens responsable determini. Pel que fa al personal docent, avalar un procediment transparent d'expedient disciplinari o separació de la docència o del centre en qüestió, depenent del cas, amb totes les garanties de defensa del funcionari.

TÍTOL VI. Els elements pedagògics específics del model educatiu propi

En aquest títol la llei tracta dels ensenyaments lingüístics, de la inclusió i de la formació del professorat.

12. Respecte de la inclusió, estaríem molt d'acord en convertir-la en un eix central de la llei. Creiem que falta concreció quant a recursos i mitjans que es comprometran per convertir-la en una realitat.

13. Respecte de la formació del professorat, sembla més adequat que aquesta part s'inclogués en el títol de la funció docent. El text s'hi refereix a bastament però no determina la fórmula concreta com aquest tipus de formació es convertirà en ordinària i general, ni vincula suficientment la formació amb exercir la docència, manquen determinacions executives.

TÍTOL VII. El seguiment i l'avaluació del sistema educatiu

14. L'avaluació es converteix també amb un altre eix de l'evolució del sistema. L'avaluació persegueix controlar i corregir les diferents variables que incideixen en un bon procés. En aquest cas però l'avaluació es desentén de variables tan estratègiques com les que diu que tindrà en compte. S'oblida d'avaluar la incidència de l'entorn social i cultural sobre la feina de les escoles, s'oblida d'avaluar també concretament allò que haurien de fer les famílies i d'allò que correspon a la resta d'institucions que incideixen sobre l'educació. És el que dèiem al principi, l'avantprojecte no considera més que la meitat de la realitat educativa, en autolimitar-se a l'àmbit de l'educació formal. Un instrument per avaluar més enllà dels centres són els projectes educatius d'entorn i els projectes de ciutats educadores amb uns indicadors científics d'avaluació.

Disposicions addicionals

Aquí es comprometen diferents accions que s'han d'emprendre per tal de portar a la pràctica moltes de les determinacions de la llei. Notam a faltar un compromís determinat amb allò que la llei preveu a l'article 150. 2 f:

“Elaborar un catàleg d'indicadors homologats, així com criteris i mètodes d'avaluació i recerca del sistema educatiu de les Illes Balears, perquè sigui comparable amb els utilitzats per altres organismes similars autonòmics, estatals i internacionals.”

Aquests indicadors són un instrument clau per evitar deixar l'avaluació en poc més que bona voluntat, i en canvi no s'adquireix cap compromís de terminis com si es fa amb altres aspectes.